

Üstökösök

március

Észlelő	Észl.	Műszer
Kereszturi Ákos (Budapest)	2	20x60 B
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta,RO)	1	15,6 T
Pap Csaba (Veszprém)	1	20x120 M
Sárnecky Krisztián (Budapest)	2	20x60 B
Szentaskó László (Budapest)	2	33,4 T

Márciusban 5 észlelő 8 megfigyelést készített, ami az utóbbi hónapokhoz képest szerény teljesítmény. Mielőtt az időjárást vagy az észlelőket okolnánk az eredmény miatt, egy további lehetőségként a Posta is szóbajöhet. Az elmúlt egy-két hónapban többször előfordult, hogy a számomra küldött levelek vagy több napos késéssel vagy egyáltalán nem jutottak el hozzám! Sokszor voltak különféle postai jelölések, beleírások a címzésben. Ezek alapján kérem azokat, akik elküldték megfigyeléseiket, de nevük nem szerepel az észlelőlistán, hogy a következő címre szíveskedjenek még egyszer elküldeni észleléseiket: Sárnecky Krisztián, 1132 Budapest, Kádár u. 9-11., fsz. 3.

P/Schaumasse (1992x)

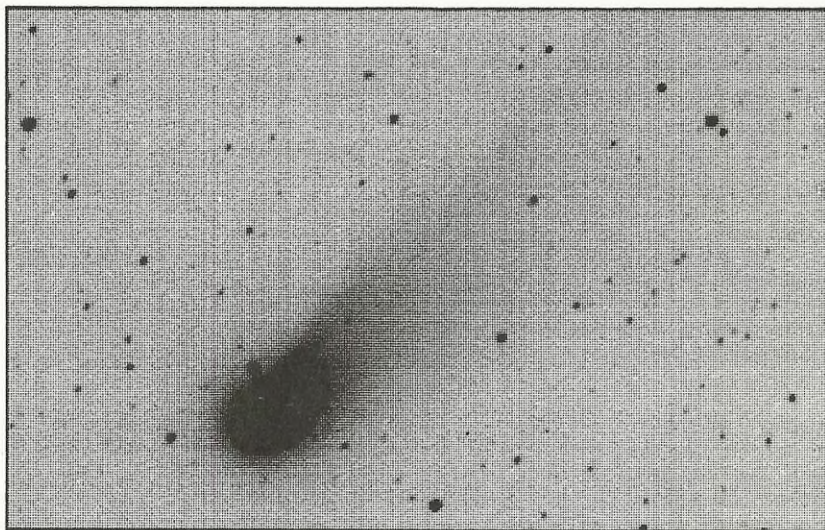
Februári beszámolómk bizonytalanul ért véget. Vajon drasztikusan elhalványodott az üstökös, vagy csak a fényességbecslések szórása nagy? A fenti észlelőlista "műszer" oszlopára pillantva kiderül, hogy az utóbbi feltevés az igaz. Bár az összes észlelés március 19. és 21. között készült, nem valószínű, hogy a hónap elején nagyon lecsökkent volna az üstökös fényessége.

Igazán örvendetes, hogy a megfigyelések szinte tökéletesen egybevágnak. Ezek szerint március utolsó előtti hétvégéjén az üstökös 8,7-8,9 magnitúdós volt, a kóma átmérője pedig 6-7 ívperc körül alakult, ami 150 ezer km-es tényleges átmérőnek felel meg. Az üstökös továbbra is rendkívül diffúz, a DC értéke 1 és 3 közötti. Nagyobb műszerrel egy 2-3 ívperces belső, fényesebb tartomány is észrevehető, melynek integrált fényessége 10 magnitúdó körüli. Többen említették, hogy DDK-i irányban legyezőszerű csóva látható.

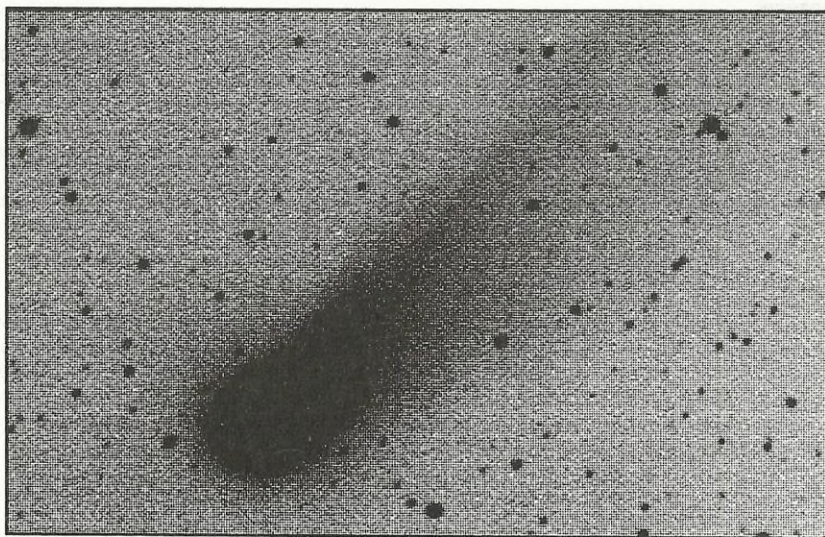
4179 Toutatis kisbolygó

A márciusi Meteorban leírt, Kósa-Kiss Attila által készített észlelés elé a következő megjegyzést fűztük: "... nem írta meg, hogy sikerült-e észrevenni az objektum elmozdulását". Észlelőnk márciusban ismét felkereste a kérdéses területet, de a február 22-i pozíciónál nem talált 13 magnitúdónál fényesebb csillagot, így már biztos, hogy a Toutatishoz volt "szerencséje" azon az éjszakán.

SÁRNECKY KRISZTIÁN

A P/Swift-Tuttle (1991t) üstökös ST-6 CCD kamerával készült felvétele 1992. november 11-én 16:50 UT-kor (*Petr Pravec, Brno*). A kép mérete: 275 x 375 pixel; az expozíciós idő 60 másodperc. Az inverz képeken jól tanulmányozható a kóma alakja ill. az ion- és porcsóva. Az alsó kép a felső kontraszterősített változata, amely kiemeli a csóva halványabb részének finomszerkezetét.

Egy „földsúroló” üstökös

Január 26-án volt tíz éve annak, hogy felbocsátották az amerikai-angol-holland IRAS-t (Infra Red Astronomical Satellite = Infravörös Csillagászati Műhold). Az IRAS tíz hónapos működése alatt rengeteg új információt szolgáltatott a Világegyetemről. Mi most az IRAS amatőr szempontból legérdekesebb felfedezéséről, az IRAS-Araki-Alcock (1983d) üstökösről szólunk néhány szót.

Az IRAS detektorai 1983. április 25-én érzékelték a gyorsan mozgó üstökös. A földi észlelők közül az objektumot április 26-án John Davies vette észre elsőként. Akkor a Hattyú csillagképben tartózkodott, és rendkívül gyorsan mozgott a csillagos háttér előtt. Másnap T. Oja vizuálisan is megerősítette a felfedezést, majd május 2-án J. Gibson le is fotózta az üstökös. Mivel az IAU cambridge-i távirati központja megkerülésével történtek az események, kisebb zavar adódott az észlelések megszervezésében. Mire mindez tisztázódott, már olyan fényes lett az üstökös, hogy május 3-án este két amatőr is észrevette az akkor 7 magnitúdós objektumot. Az első a japán Genichi Araki volt, a második az angol George Alcock.

Akkoriban még igen lassan jutottak el hozzánk a csillagászati információk, így május 7/8-a éjjelen hat magyarországi amatőr (Gyimesi, Szőke, Zaleszák, Keszthelyi, Dömény és Ságodi) független felfedezője lett az akkor már 4 magnitúdós üstökösnek.

Az üstökös gyors mozgása és fényességének növekedése arra utalt, hogy rohamosan közeledik a Földhöz. Az első pályaszámítások igazolták ezt a feltevést. Az üstökös 1983. május 11,51 UT-kor 0,031 Cs.E. távolságra, azaz 4,68 millió km-re húzott el a Föld mellett, ami a második legkisebb távolság, amire Földünket megközelítette egy üstökös.

A legnagyobb megközelítés időszakára az IAU Circular 0,1 naponként adta meg a pozíciókat, de még így is több mint 4 fok volt a különbség az egymást követő pozícióadatok között. Május 10-e és 21-e között deklinációja $+73^{\circ}$ -ról -37° -ra csökkent, úgy, hogy május 12,65 UT-kor haladt át az égi egyenlítőn. Sajnos a kométa abszolút fényessége csekély volt, így a legnagyobb közelség idején is csak 2 magnitúdós, 2-3 fok átmérőjű, diffúz kóma látszott, jól elkülöníthető maggal. Ez utóbbi átmérőjére 10-30 km közötti értékek adódtak.

Üstökös	Dátum	Legkisebb távolság	
		Cs.E.	mill.km
1770 P/Lexell	1770.07.01,21	0,01509	2,26
1983d IRAS-Araki-Alcock	1983.05.11,51	0,03117	4,68
837 P/Halley	837.04.10,63	0,0325	4,88
1927c P/Pons-Winnecke	1927.06.26,77	0,03936	5,90
1930d P/Schwassmann-Wachmann 3	1930.05.31,71	0,06164	9,25
1983e Sugano-Saigusa-Fujikawa	1983.06.12,78	0,06280	9,42

Érdemes megemlíteni, hogy az 1983. május 8-án felfedezett Sugano-Saigusa-Fujikawa (1983e) jelű üstökös június 12-én, szintén nagyon közel, mindössze 9,5 millió km-re húzott el a Föld mellett.